

Resmi adı	Ürdün HaŐemi Krallığı
Yönetim Şekli	Anayasal MonarŐi - Krallık
Devlet Başkanı	Kral Abdullah ibn Hüseyin al-HaŐemi
Başbakan	Abdullah El Nesuur
Yüzölçümü	89,206 km ²
Nüfusu	6.5 milyon (2011 tahmini)
Ort. yaşam süresi	78.55
Okuma yazma oranı	% 90
İklim	Sıcak yaz mevsimi; kışlar serin ve yağışlı
Resmi Dil	Arapça
Başlıca Şehirler	Amman(başkent), Irbid, Zarqa, Balka, Mafraq
Para Birimi	Ürdün Dinarı (JD)
Kur	Sabit Kur:1 ABD \$ = 0.708 JD
Zaman Dilimi	GMT+2 (Türkiye ile aynı)

GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013
GSYİH (milyon dolar)	20.686	21.046	22.808	24.807	26.877	34.297
Reel Büyüme Hızı (%)	5.8	2.4	3.2	3.8	4.3	2.8
Enflasyon Oranı (ortalama;%)	14.9	1.7	5.0	4.8	3.9	4.7
Nüfus (milyon)	6.1	6.3	6.4	6.5	6.7	6.7
İhracat (milyon dolar)	7.937	6.366	7.333	7.920	8.616	4.804
İthalat (milyon dolar)	15.102	12.498	12.970	13.826	14.807	15.523

Kaynak: Economic Intelligence Unit

*EIU tahmini rakamları

Orta Doğu Bölgesi'nin yükselen pazarlarından biri olan Ürdün, bölgedeki siyasi istikrarsızlığın olumsuz etkilerine rağmen ülke ekonomisinin dış dünyaya entegrasyonu yönünde ekonomik reformlarını sürdürmüş ve yabancı yatırımcıların ilgi göstermeye başladığı bir ülke konumuna gelmiştir. Özellikle 2003 yılı Irak Savaşını takiben Iraklıların Ürdün'e yerleşmeleri ve Irak'ta faaliyetleri olan ABD'li firmaların Ürdün'ü bir üs olarak seçmelerinin ülke ekonomisinde olumlu etkileri olmuştur. Ancak, ülkenin kısıtlı kaynaklara sahip olması ve petrol ithalatçısı olması ekonomide bir takım kırılgan noktalara neden olmaktadır.

Özellikle IMF ve Dünya Bankası ile ilişkileri bağlamında Ürdün özel sektör girişimlerini geliştirmeye çalışsa da ekonomide halen kamunun ağırlığı hissedilmektedir.

Irak'ta yaşanan ABD askeri müdahalesinin ardından Ürdün'ün konumu Irak ve çevredeki diğer bölgeler için daha fazla önem kazanmıştır. Irak'ta yapılacak yatırımlar veya kurulacak ilişkiler önemli bir ölçüde Ürdün üzerinden yapılmaktadır. Akabe limanı ABD ve AB'den Irak'a iletilmek üzere gelen ürünler için bir merkez konumuna gelmiştir. Akabe 2001 yılında "özel yatırım bölgesi" olarak yapılandırılmıştır. Bu da gümrük vergisi muafiyeti, düşük vergilendirme gibi ayrıcalıkları yatırımcılara sunmaktadır.

Ürdün'ün 2000 yılı Ocak ayında Dünya Ticaret Örgütü (WTO)'ne kabulü, hükümet çevrelerinde Ürdün'ün liberalleşen ekonomisi ve dünya ekonomisine başarılı entegrasyonu olarak kabul edilmiştir. Ancak özel sektör temsilcileri gümrük oranları ve korumaların tedricen düşürülmesiyle ucuz yabancı ürünlerin piyasaya girerek Ürdünlü üreticinin rekabet gücünü azaltacağını düşünmektedir. Diğer taraftan Ürdün'ün Dünya Ticaret Örgütü'ne kabulünün başta bilişim teknolojisi alanında olmak üzere yabancı yatırımın ülkeye gelmesini kolaylaştıracağı öngörülmektedir.

2011 Şubat ayından bu yana yaşanan Arap Baharı olaylarından en az etkilenen ülkeler arasında yer almıştır. Ama yine de parlamento bu olaylar üzerine kamu hesaplarında iyileştirmeler yaptı.

2012 yılının ilk çeyreğinde yurtdışı işçi gelirlerinde, ihracatta ve turizmde yaşanan toparlanmayla, Ürdün ekonomisi %3 oranında büyümüştür. 2013 yılında büyüme oranının %3,8 düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

ÜRDÜN-ABD SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

Ürdün-ABD Serbest Ticaret Anlaşması, 24 Ekim 2000 tarihinde imzalanmış, ABD Kongresi ve Ürdün Parlamentosunda onaylanarak 2001 yılı Aralık ayında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu anlaşma ile Ürdün, Kanada, Meksika ve İsrail'den sonra ABD ile STA yapan 4. ülke olmuştur. Anlaşma uyarınca, 10 yıl içerisinde başta tekstil ve gıda maddeleri olmak üzere bir çok ürünün gümrük vergilerinin kademeli olarak sıfırlanması ve/veya düşürülmesi öngörülmektedir. Ürdün'den ABD'ye ihrac edilen ürünlerin %96'sı ABD'ye gümrüksüz girmektedir.

Ürdün'ün Amerika'nın dışında AB ile bir Ortaklık Anlaşması ve Singapur ile Serbest Ticaret Anlaşması mevcuttur. Ürdün, ayrıca 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giren Arap Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi(GAFTA) üyesidir.

ÖZELLEŞTİRME

Ürdün Hükümeti'nin devletin ekonomideki payını azaltmak ve özel sektörü canlandırmak adına özellikle 90'lı yıllarda uygulamaya başladığı özelleştirme programı yoğun bir şekilde olmasa da devam etmektedir. Bugüne kadar gerçekleştirilen toplam 64 özelleştirmeden 2 milyar dolar değerinde gelir elde edilmiştir.

Yüksek Özelleştirme Komitesi (EPC) özelleştirme programını yürüten organdır. Bugüne kadar tamamlanan özelleştirme projeleri arasında Ürdün Çimento Fabrikaları Fransız Lafarge tarafından, Ürdün Su İdaresi Fransız Suez Grup tarafından, Arap Potas firması Kanadalı PCS tarafından satın alınmıştır. Ekim 2002'de Ürdün Telekom Firması hisseleri Alman Borsasında satışa çıkarılmıştır. Nisan 2006'da Ürdün Telekom Firması(JT)'nin %51'lik hissesi France Telecom'a satılmış, son olarak Merkezi Elektrik Üretim Şirketi (Central Electricity Generating Company)'nin %51'lik bölümü Mayıs 2007'de satılmıştır. Son olarak da Ürdün Havayolları'nın (Royal Jordanian) özelleştirmeye tabii tutulmuştur. Özelleştirme programında önemli özelleştirmeler arasında, Ürdün Posta Şirketi'nin satışının yanısıra Samra Enerji Santrali'nin satışı yer almaktadır.

Bu özelleştirme girişimlerinin yanında iletişim sektöründe serbestleşmeye gidilmiştir. 2005 yılı itibariyle Ürdün Telekom Şirketi (JTC)'nin tekelinin kaldırılması ile birlikte çoğunluğunu Kuveyt'in MTC şirketinin sahip olduğu Fastlink ve ayrıca La Silkee şirketleri Ürdün iletişim pazarında yer bulmuşlardır. Bu şirketlere Bahreyn'in Batelco şirketi de internet hizmeti ile dahil olmuştur.

TARIM ve HAYVANCILIK

Tarım sektörü, Ürdün'ün en başarılı sektörü olmaya devam etmektedir. Sektör, tahıl üretiminin ağırlıklı olduğu dağlık bölgeler ve meyve ile sebzenin yetiştirildiği Ürdün Vadisi olarak ikiye ayrılmıştır. Tahıl üretimi hava koşullarına bağlı olarak yıldan yıla değişim göstermektedir. Tahıl üretiminin büyük bölümünü buğday oluştururken, mercimek ve nohut üretimi de yapılmaktadır. Üretim iç talebi karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Ülkenin yıllık tahıl ihtiyacı ortalama 650.000 ton iken, üretim 30.000-70.000 ton civarında gerçekleşmektedir. Ürdün Vadisinde ise özellikle domates, salatalık, narenciye, muz, patlıcan, lahana ve üzüm yetiştirilmektedir. Ürünlerin bir bölümü Körfez ülkelerine ihraç edilmekte, Avrupa ülkelerine ihracat için girişimde bulunulmuşsa da ambalajlama, kalite kontrolü ve yüksek navlun giderlerinden dolayı bu girişimler sonuçsuz kalmıştır.

Ürdün, kırsal alanların kısıtlı olması, ithal yem ürünlerinin maliyetinin yüksek olması ve Suudi Arabistan'a ihraç edilen yüksek fiyatlı et ürünlerinin getirisinin fazla olması gibi nedenlerle kırmızı et ihtiyacının ancak yaklaşık %30'unu yerel kaynaklardan karşılayabilmektedir. Bununla birlikte süt ürünleri sanayii büyüme göstermiş olup süt tozu dışında yerel ihtiyacın tamamını karşılayabilmektedir. Hayvancılık alanında en büyük başarı kümes hayvanları ve yumurta üretiminde yaşanmış olup bu alanda da yerel ihtiyacın tamamı yerli üretimden karşılanabilmektedir. Ülkede, Kümes hayvanı eti üretimi yaklaşık 120.000 ton olup, süt üretimi yaklaşık 250 ton, yumurta üretimi ise 35 ton civarındadır.

Ürdün her yıl büyük miktarda ekmeklik, unluk buğday ithal etmektedir. Çünkü ülkenin buğday ihtiyacı yıldan yıla artış göstermektedir. Buğday alımları kalemi ithal mallar arasında petrolden, otomotiv ve yedek parça alımlarından, beyaz eşyadan sonra gelmektedir. Son yıllarda Kazakistan'dan yapılan ithalat dikkat çekmektedir.

Ürdün'ün şekerli ve çikolatalı mamuller ithalatı son yıllarda düzenli olarak artış göstermektedir. Bu ürün grubunda toplam ithalat son beş yılda 21 milyon dolardan 54 milyon dolara yükselmiştir. İthalatın %64'ünü çikolatalı mamuller, %26'sını şekerli mamuller, %10'unu ise çiklet oluşturmuştur.

Bu ürün grubunda pazara en fazla ihracat yapan ülkeler arasında bulunan Türkiye, rakip Arap ülkeleri ve AB ülkelerine göre gümrük vergisi dezavantajına sahiptir. Bu ürünler Arap Ligi ülkelerinden gümrüksüz ithal edilirken, AB ülkelerine Türkiye'ye uygulanan gümrük oranının yarısı uygulanmaktadır. Nispi olarak oldukça yüksek sayılabilecek %22-23 oranlarındaki vergilere rağmen Türkiye'nin pazarda önemli bir yere sahip bulunması olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir.

ULAŞTIRMA

Ürdün'de toplam 17 tane havalimanı bulunmaktadır ve bunlardan 3 tanesi uluslararası havalimanıdır (Kraliçe Alia Uluslararası Havalimanı, Marka Uluslararası Havalimanı ve Kral Hüseyin Uluslararası Havalimanı).

1948 yılına kadar Ürdün, Haifa Limanına bağımlı olmuş, ancak Haifa Limanı'nın İsrail'e geçmesiyle Akabe Limanı gelişmiş ve özellikle 1980'li yıllarda İran – Irak savaşı döneminde Irak'a gönderilen malların giriş noktası olarak rol almıştır.

Ürdün'ün İsrail ile barış anlaşması imzalamasıyla Ürdün, Akdeniz ve Arap kıtası arasında bir bağlantı noktası görevini üstlenmeyi istemektedir. Ürdün 6.200 km'lik karayoluna sahip olmakla beraber, Akabe Limanı'na fosfat taşımalarını sağlayan yalnızca 620 km'lik bir demiryolu bulunmaktadır.

Ülkenin ulusal havayolu şirketi Ürdün Havayolları'na ilaveten RayaJet ve Jordan Aviation 2005 yılında faaliyete geçen iki özel havayolu şirketi olmuştur.

Irak-Ürdün arasında yer alan Karameh Sınır Kapısı'nın yenilenmesi, aynı sınır kapısında bir Serbest Bölge kurulması, Irak ve Ürdün arasındaki yolun yeniden inşası ulaştırma alanında yer alan önde gelen projelerdir.

Ürdün Ulaştırma Bakanlığı, ülke geneline yayılmış bir demiryolu ağının kurulması için çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda Ürdün'de iki adet ana demiryolu hattı projesi mevcuttur. Bu hatlardan birinin ülkenin kuzey ve güneyini Mafrak, Zarka, Amman, Maan, Akabe şehirlerinden geçmesi, diğer hattın ise ülkenin doğu ve batısını birbirine bağlayarak Mafrak, İrbid şehirlerinden geçmesi planlanmaktadır. 2013 yılında projelerin tamamlanması beklenmektedir. Daha sonraki yıllarda bu hatların İsrail ve Irak'a bağlanması planlanmaktadır.

ENERJİ

Petrol

Ürdün'ün kendine ait petrol kaynakları bulunmamaktadır. Savaş öncesi dönemde Irak'ın Ürdün'e sattığı sübvansiyonlu petrol ithalatı durmuş ve Ürdün, petrolü dünya fiyatlarından almaya başlamıştır. Savaş öncesi dönemde Ürdün'ün Irak'tan petrol ithalatı BM tarafından özel bir izinle, genel ambargo uygulamasından ayrı tutularak yapılmaktaydı.

Ürdün'ün Zarqa'da bir petrol rafinerisi bulunmakta Hükümet rafinerisinin 90.400 varil/gün olan mevcut kapasini 150.000 varil/güne çıkartmayı planlamakta ve bu çerçevede 700 milyon dolarlık bir yatırım öngörmektedir.

Devlet Doğal Kaynaklar İdaresi petrol arama faaliyetlerini desteklemektedir. Trans Global Şirketi Arap Vadisi bölgesinde çalışmalar yapmakta, bunun yanında bazı küçük arama şirketleri ülkenin belirli bölgelerinde petrol aramalarını sürdürmektedir. Hükümet yabancı yatırımı ülkeye çekmek amacıyla petrol sektörünü özelleştirmeyi planlamaktadır. Ürdün'e petrol gemiyle Hürmüz Boğazı üzerinden ve Sumed boru hattı yoluyla ulaşmaktadır.

Doğalgaz

Ürdün'ün 230 milyar ft³ doğalgaz rezervi ve Risha sahasında bir gaz tesisi bulunmaktadır. Tesisin günlük üretimi ortalama 30 milyon ft³ olup Ürdün'ün elektrik ihtiyacının %10'unu karşılayan bir elektrik santralinde kullanılmaktadır.

Arap doğalgaz boruhattı Mısır doğalgazını Ürdün, Suriye ve Lübnan'a taşımaktadır. Toplam 1200 km uzunluğunda ve 1.2 milyar dolar değerindeki boruhattı, Mısır'da Arish'ten başlayıp, Aqaba, Amman, El Rehab, Deir Ali, Damascus, Baniyas ve Aleppo'dan geçmektedir. Yılda 10.3 milyar m³ doğalgaz taşınmaktadır.

Ürdün-Mısır doğalgaz boru hattının Suriye, Lübnan, Kıbrıs ve Türkiye'yi de kapsayacak şekilde genişletilmesi öngörülmektedir. Mısır-Ürdün arasındaki bölümü tamamlanmış ve Ürdün sınırı ile Humus şehri arasındaki kısmının inşaatı devam etmektedir.

Söz konusu proje ile birlikte, ülkenin enerji ihtiyacının %75'ini sağlayan üç büyük terminal (Akabe, Rihab ve Khirbet al-Samra) petrol yerine doğalgaz ile çalışmaya başlamıştır. Büyük sanayi şirketlerinin doğalgaz ile üretim yapması, konutlarda doğalgaz kullanımının artması ve hatta otomobillerin doğalgaz ile çalışır hale gelmesini sağlayan bir pilot proje üzerindeki çalışmalar, devletin doğalgaz kullanımını yaygınlaştırma ve petrole olan bağımlılığı azaltma konularındaki kararlılığının göstergesidir.

Elektrik

Ülkenin hemen hemen tüm elektrik ihtiyacı kamuya ait Devlet Elektrik Enerjisi Şirketi (NEPC) ve kuruluşları tarafından sağlanmaktadır. 400 MW kapasitesi ile Zarqa Elektrik Santrali ve 650 MW kapasitesi ile Akaba Elektrik Santrali ülkenin iki önemli elektrik enerjisi kaynağıdır. Elektrik ihtiyacı ülkede yılda ortalama %10 oranında artmakta olup 2007 yılında elektrik enerjisi üretimi 10.8 milyar kwh olmuştur. Elektrik üretiminin %34'ü sanayi tarafından tüketilmektedir. Hükümet, Merkezi Elektrik Üretim Şirketi(CEGCO)'nin %60'ını, Elektrik Dağıtım Şirketi'nin %100'ünü satmayı hedeflemektedir.

MADENCİLİK

Ürdün'ün en büyük sektörü fosfat ve potaş işlemedir. Fosfat madenciliği Jordan Phosphate Mines Company (JPMC) tarafından kontrol edilmektedir. 7 milyar tonluk fosfat rezervi olan madenler, ülkenin Güney Doğusu'nda Suudi Arabistan sınırında yer almaktadır. JPMC firması, Japon ve Hintli firmalarla ortaklık oluşturarak gübre üretimi yapmaktadır. Arab Potash Company (APC) ise potas üretimini elinde bulundurmaktadır. APC ile birlikte Jordan Dead Sea Industries Company (JODICO) gübre ve kimya alanında da birtakım projeler geliştirmektedir.

İMALAT SANAYİ

Ürdün, iç piyasanın düşük alım gücü ve gümrük vergilerinin düşürülmesi nedeniyle ülkeye giren ucuz ithal ürünleri gibi nedenlerle önemli bir imalat sanayiine sahip bulunmamaktadır. Özel yatırımcılar çoğunlukla gıda işleme, tekstil, tüketim ürünleri ve inşaat malzemeleri gibi hafif sınai faaliyetlere yönelmiş durumdadır. Fosfat ve çimento gibi ağır sanayiler, imalat sanayiinin temel taşları olmaya devam etmektedir. Çimento, petrol arıtma ve gübre gibi büyük ağır sanayiler devlet kuruluşlarının elinde olup bununla birlikte yabancı yatırımcıların iştiraki teşvik edilmektedir.

Ürdün'de ilaç sektöründe 17 firma faaliyet göstermektedir. Üretimin %75'i başta Cezayir, Suudi Arabistan, Sudan ve BAE'ye ihraç edilmektedir.

Ürdün 5,6 milyon nüfusu ile 750 bin adet kayıtlı araca sahip bir pazardır. Araç pazarının yıllık büyüme hızı %10'dur. Ürdün'de ağırlıklı olarak motor hacmi 2 litre altındaki küçük araçlar tercih edilmektedir. Son yıllarda SUV tipi (araziye elverişli) araç pazarında büyüme görülmektedir.

Ürdün'ün oto bakım ve yedek parça pazarı 13 milyar dolar büyüklüğündedir. Ürdün yan sanayi pazarı talepleri ağırlıklı olarak ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Otomotiv ve otomotiv yan sanayi sektöründe 10 firma faaliyet göstermekte olup, bu firmalardan ikisi binek otomobil montajı yapmakta diğerleri ise yedek parça üretimi gerçekleştirmektedir. Ürdün araç parkı ağırlıklı olarak ikinci el araçlardan oluşmaktadır.

Otomobil İthalatında başlıca ülkeler Almanya, Güney Kore, Japonya, ABD ve İngiltere'dir. Ürdün'ün oto ana sanayi ithalatında Türkiye 10.sıradadır.

ALTYAPI VE İNŞAAT

Ürdün halihazırda su israfını önlemeye ve yeni kaynak yaratmaya yönelmiştir. İlk etapta Amman Su Dağıtım Şebekesinin iyileştirilmesi öngörülmektedir. Eskiye borular ve bağlantılar nedeniyle şebekeye pompalanan suyun % 50'si kayba uğramaktadır.

Ürdün'ün su ihtiyacı konusunda önemli bir proje olan Al Mujib Barajı inşaatının tamamlanmasıyla Ürdün'ün su depolama kapasitesi 221 milyon m³'e ulaşmıştır. İnşaatı Özaltın firması tarafından yürütülen Wihdeh Barajı'nın inşaatı ise 2006 yılında tamamlanmıştır.

TURİZM

Ürdün'ün ülke olarak turizm potansiyeli tam anlamıyla keşfedilememiştir. Taş Devri, Helenistik Dönem, Nabotiler, Roma Dönemi, Haçlı Seferleri dönemine kadar birçok sayıda medeniyete tanıklık etmiş olan Ürdün'e 1991 Körfez Savaşından sonra Suudi Arabistan'dan ve Körfez'de ki Arap Ülkelerinden gelen turist sayısı azalmıştır. İlişkilerin yeniden düzelmesiyle, ilerleyen yıllarda döviz bırakan Arap turistler Ürdün'ü ziyaret edenler arasında ilk sırada yer almaktadır. Avrupa ve ABD'den gelen turistler artış gösterse de (11 Eylül Saldırıları) siyasi gelişmelerden etkilenmiştir. 2007 yılı itibariyle 6.697 milyon turisti ağırlayan Ürdün'e tedavi amacıyla 100.000 turist gelmektedir.

ÜRDÜN'ÜN ÖNCELİKLİ YATIRIM PROJELERİ

1- Nükleer Enerji Santrali Projesi, Ürdün bu hususta, Rusya, Çin, ABD, Fransa, Japonya, Almanya ve ülkemizle anlaşmalar imzalamıştır. %95 enerji bağımlısı olan ülkenin yapılacak nükleer santrallerden yıllık 3740 MW/Yıl enerji elde etmeyi planlamaktadır.

2- Red Sea-Ded Sea Projesi, uzunluğu 180 km, olacak kanal projesi.Kanalda taşınacak su kapasitesi 1.900 milyon M3/yıl, arıtılacak temiz su miktarı,850 milyon M3/yıl, üretilen temiz su içme suyu olarak kullanılacaktır. Aslında Proje Ürdün ve İsrail'in ortak projesi olarak tasarlanmıştır. Temel hedeflerden biri kurumakta olan ölü denize Akabeden/Kızıl denizden su pompalamaktır.

Red Sea Ded Sea Projesinin maliyeti 10-15 milyar dolar olması tahmin edilmektedir. Bu projede suyun debisinden elektrik üretilmesi, sulı tarım yapılması, içme suyu olarak kullanılması planlanmaktadır. Projenin parçalar halinde ihale edilmesi, BOT sistemi ile yapılması tasarlanmaktadır.

3- Ürdün Demiryolları Projesi Kuzey-Güney Hattı (Suriye-Akabe), Güney-Batı Hattı (Irak-Suudi Arabistan Sınırı), 4 Milyar dolar maliyeti bulacağı tahmin edilmektedir. Henüz proje müzakere aşamasındadır.

4- Shall Oil-Petrol Kayaları Projesi, Ürdün'de bol miktarda taşlaşmış petrol rezervleri bulunmaktadır. Ürdün dünyada en fazla taşlaşmış petrol rezervine sahip ikinci ülkedir. Ürdün bu rezervleri işletmek istemektedir. En geç 2020 yılına kadar oil shale/taşlaşmış petrol işletmeye alınacaktır. Çin, ABD, Baltık ülkeleriyle müzakereler halen devam etmektedir. www.josco.jo

5- Bağdat-Akabe Petrol ve Gaz Boru Hatları Projesi, hattın uzunluğu 1500 km olacak. Ürdün Iraktan bu hatlar üzerinden gaz ve petrol ithal edecek. İthal edilen gaz ve petrolün bir kısmını kendisi kullanacak, kalanı Akabe limanından uluslararası pazarlara satacaktır. Taraflar bu konu üzerinde 2009 yılından bu tarafa çalışmaktadırlar. Henüz proje yapım aşamasına gelmediği anlaşılmaktadır.

6- Amman-Zarka Hafif Raylı Sistem Projesi, daha önce ihaleyi alan Kuveyt-Pakistan ortaklığı dosya hazırlamayı uzatınca, Ürdün devleti ihaleyi

tek taraflı olarak iptal etmiştir. İşi yüklenen taraf tahkime gitmiştir. Uluslar arası tahkim kurulu Ürdün'ün lehine karar vermiştir. Proje, yeniden ihale edilecektir.

Ürdün Fonu

Deutsche Bank, Atlas Yatırım Grubu ve Foursan Grup tarafından kurulmuş olan Ürdün Fonu, Ürdün'ün yatırım imkanlarından faydalanmak isteyen firmalara destek vermektedir.

Ürdün'ün 2011 yılı yabancı yatırımları 1,4 milyar dolar, 2012 1.5 milyar dolardır. 2013 yılında ise yapılan bu yabancı yatırımların miktarının 1,9 milyar dolar olması beklenmektedir. Ayrıca Ürdün için 2012 yılında yapılmış olan proje sayısı 39 olmakta birlikte, 2.3 milyar dolarlık bir bütçeye sahiptir.

SIRA	YATIRIM SEKTÖRLERİ ÖNEM SIRASI	%
1	SU SEKTÖRÜ, ŞEHİR ŞEBEKESİ	17
2	TAŞIMA SEKTÖRÜ	12
3	MADEN VE ENERJİ SEKTÖRÜ	10
4	SAĞLIK SEKTÖRÜ	9
5	YÜKSEK EĞİTİM, ARAŞTIRMA	8
6	BAYINDIRLIK VE İSKAN ÇALIŞMALARI	6
7	SOSYAL KALKINMA VE FAKİRLİKLE MÜCADELE	6
8	EĞİTİM ÖĞRETİM HİZMETLERİ	5
9	BÖLGESEL KALKINMA	5
10	KONUT SEKTÖRÜ	4
11	YATIRIM, SANAYİ VE TİCARETİN GELİŞTİRİLMESİ	3
12	MESLEK EDİNDİRME, İSTİHDAM	2.5
13	BİLGİ TEKNOLOJİLERİ, BİLİŞİM SEKTÖRÜ	2
14	ÇEVRE	2
15	TURİZM	2
16	TARIM	1.5
17	KAMU BİNALARININ İYİLEŞTİRİLMESİ, KAMUDA YENİLİK	1.5
18	MALİ KONULAR, MALİ YAPININ İYİLEŞTİRİLMESİ	0.8
19	HUKUK	0.7
20	MALİ HİZMETLER, ÜCRETLERİN İYİLEŞTİRİLMESİ	0.7
21	KÜLTÜREL KONULAR	0.6
22	KAMU SEKTÖRÜNÜ, HİZMETLERİNİ GENİŞLETMEK	0.5
23	GENÇLİK, SPOR	0.4
24	YASAMA	0.4
	TOPLAM	100

KAYNAK: Ürdün Planlama Bakanlığı 2011-2013 Kalkınma Planı (www.mop.gov.jo)

Hizmet sıralamalarına bakıldığında, Ürdün'ün öncelikli konularının başında su kaynaklarını zenginleştirmek ve vatandaşa sağlıklı su verebilmek olduğu anlaşılmaktadır. Üç yıllık toplam 8.5 milyar dolarlık yatırım bütçesinde su sektörüne %17 oranında bir pay verilmesi konunun önemini ve aciliyetini

anlatmaktadır. Suyu taşımacılık sektörü, daha sonra enerji ve doğal kaynaklara yapılacak yatırımlar takip etmektedir.

Aşağıda konu başlıkları yukarıdaki listede verilen ve harcamaların %82'sini (6.970 milyon dolar) oluşturan ilk on madde için gelecek üç yıl içinde yapılacak çalışmaların bir özeti yer almaktadır:

1- **Su**; programdaki ağırlığı %17-1.445 milyon dolar, vatandaşların sağlıklı su temini ülkenin en öncelikli konusudur. Halen ülkede aynı şehrin muhtelif mahallelerine haftada ikişer veya üçer gün arayla dönüşümlü olarak su verilmektedir. 2010 yılında Cereş, Aclun gibi illerde bir iki haftada bir defa evlere su verilebilmiştir. Ürdün devletinin temel hedefi, her aileye sağlıklı ve yeterli suyu, sağlıklı ve yeterli tesisatlarla (altyapı) kesintisiz ulaştırmaktır. Burada Ürdün'ün Kufranja barajını yapmak da su tedariki projesinin içinde yer almaktadır.

2- **Taşıma**; programdaki ağırlığı %12 – 1.020 milyon dolar, taşıma ülkenin ikinci öncelikli konusudur. Aslında Ürdün doğu-batı arasında önemli bir geçiş kapısıdır. ABD'nin Irak'ı işgali ile Bağdat hattında oluşan güvensizlik ve belirsizlik kara taşımacılığında Ürdün'ün önemini bir kat daha arttırmıştır. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Umman gibi ülkelerin kara bağlantısı Ürdün üzerinden yapılmaktadır. Mevcut yolların iyileştirilmesi, yeni yolların yapılması, tren yolları inşası veya modernizasyonu, Amman ve Zarka şehirleri arasında yapılması uzun zamandır planlanan küçük raylı sistem, şehirlerin içinde otobüs, minibüs, taksi, halk taşımacılığı sektörün öne çıkan önemli konu başlıklarıdır.

Diğer yandan Suriye'nin Şam vilayeti ile Ürdün'ün Zarka vilayeti arasında yolcu ve yük taşımacılığı amacıyla yeni tren yolu yapımı, özellikle bu projenin 2012 yılına kadar hizmete alınması konunun önemine işaret etmektedir. Irak-Ürdün arasında bir tren yolunun faaliyete geçirilmesi, bu yolun Bağdat-Akabe arasında hizmet vermesi planlanmaktadır. Her iki ülkenin uzmanları konuyu müteaddit defa görüşmüşlerdir. Irak-Ürdün hattının 2015 yılı sonuna kadar hizmete alınması planlanmaktadır.

3- **Enerji**; programdaki ağırlığı %10- 850 milyon dolar enerji sektörü ülkenin üçüncü önemli ve öncelikli konusudur. Ürdün halen enerji sektöründe %90 oranında dışa bağımlı bir ülkedir. Ülke doğal gaz ihtiyacını Mısır'dan, petrol ihtiyacını Suudi Arabistan ve Irak'tan almaktadır. Halen doğalgazın %90'ı enerji üretiminde, petrolün %85'i otomotiv-taşıma sektöründe kullanılmaktadır. Ürdün nükleer enerji temini konusunda önemli adımlar atmıştır. ABD, Çin, Kanada, Fransa, Japonya, Türkiye gibi ülkelerle nükleer enerji santralleri inşası konusunda ön protokoller imzalamış ancak, henüz yapımı tamamlanmış bir santrali yoktur. Yapılması planlanan projeler arasında Samra-3 santrallerinin modernizasyonu, nükleer enerji santrallerinin yapımı, mevcut enerji hatlarının yenilemesi ilk etapta yapılması gereken işler olarak düşünülmektedir.

4- **Sağlık**; programdaki ağırlığı %9-765 milyon dolar, ülkenin dördüncü öncelikli konusudur. Ürdün bölgesinde sağlık hizmetlerinde merkez ülke olmayı hedeflemektedir. Afrika ve Orta Doğudan Ürdün'e önemli oranda hasta

gelmekte, tedavi olmakta ve şifa bulup, ülkesine geri dönmektedir. Sektörde isim yapmış, tıp fakülteleri, hastaneler, doktorlar bulunmaktadır. Bölge ülkelerinden tıp eğitimi almak için Ürdün'de okuyan önemli sayıda yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Sektörde temel hedef; alt ve üst yapıyı iyileştirmek, hastane sayısını artırmak, ülke çapında hizmet kalitesini yükseltmek, hizmeti tabana yaymak, sağlık sigortalı vatandaşların sayısını artırmaktır.

5- **Üniversite eğitimi**; programdaki ağırlığı %8-680 milyon dolar, ülkenin beşinci öncelikli konusudur. Ürdün'de eğitim paralıdır. Eğitim giderlerinin fazlalığından her ülkede olduğu gibi bu ülkede de aileler şikayet etmektedirler. Kamu ve özel sektöre ait muhtelif üniversitelerin olduğu ülkede, önemli sayıda yabancı öğrenci eğitim görmektedir. Sektörde temel hedef; branş çeşitliliğini ve eğitimin kalitesini artırmak, üniversitelerde alt ve üst yapıyı güçlendirmek, gereken teknik donanımı tedarik etmek, dersliklerin, yurtların durumunu iyileştirmek, gerektiğinde sayısını artırmak, yabancı ülkelere gelen öğrenci sayısını artırarak ülkeye döviz girdisi sağlamak, öğrencilere verilen bursların miktarını artırmak, mastır, doktora eğitimini yaygınlaştırmak, ileride sektörün kendi finansal kaynaklarından yeterli beslenmeyi sağlaması hedeflenmektedir.

6- **İmar ve iskan çalışmaları**; programdaki ağırlığı %6-510 milyon dolar olup, ülkenin altıncı öncelikli konusudur. Mevcut yolların iyileştirilmesi, imarın gitmediği, planlı kalkınmanın dışında kalan bölgeleri kalkınma planlarının içine dahil etmek, geri kalmış bölgelere özel sektörle birlikte hizmet götürmek, özel sektörü kalkınmanın, gelişmenin içinde görevlendirmek. Yapılması planlanan öncelikli konular arasında; yapılmakta olan yolların tamamlanması, alt ve üst geçitlerin hizmete açılması, hava limanlarının modernize edilmesi, köylerde yaşamın iyileştirilmesi için hizmetin köylünün ayağına götürülmesi gibi hususlar öne çıkmaktadır.

7- **Toplumsal kalkınma ve fakirlikle mücadele**; programdaki ağırlığı %6-510 milyon dolar olup, ülkenin yedinci öncelikli konusudur. Ülke hizmetlerinin daha çok muhtaç kitlelere ve geri kalmış bölgelere götürülmesi hedeflenmektedir. Burada temel hedef; fakirlikle ve geri kalmışlıkla toplu mücadele etmektir. Topluma doğrudan hizmet götüren, sosyal ve mali destek ünitelerine yeterli kaynağın aktarılması, işsizlere, muhtaçlara, fakir ve kimsesizlere, dul, yetim ve yaşlı olup hayatın ağır şartları altında ezilenlere devlet yardım elini uzatmayı görev bilmektedir.

8- **Eğitim**; programdaki ağırlığı %5 ve değeri 425 milyon dolar olup, ülkenin sekizinci öncelikli konusudur. Eğitim kalkınmada temel hedeftir. Burada anaokullarından başlamak üzere temel ve orta öğretimde başarı esastır. Başarı için eğitimin kalitesinin artırılması gerekmektedir. Okulların fiziki yapısının, çevre bilincinin geliştirilmesi öncelikli konular arasında yer almaktadır. Sektörde hizmet veren kurum ve kuruluşlarla devletin destek ve yardımları sürecektir. Eğitim hizmetleri halkın ayağına götürülecektir. Yeni okullar yapılacak, özel sektörün bu alanda hizmet vermesi teşvik edilecek, eğitim kurumlarına ulaşım sistemleri çeşitlendirilecek, bilgisayar kullanımı desteklenecek, eğitim kurumlarında yeni ve modern programlar uygulanacaktır.

9- **Bölgesel ve yerel kalkınma**; programdaki ağırlığı %5 ve değeri 425 milyon dolar olup, ülkenin dokuzuncu öncelikli konusudur. Kalkınma yerel idarelerden başlatılacak ve sürdürülecektir. Geri kalmış bölgelere devletin tüm imkanları seferber edilecektir. Geri kalmış bölgelerde üretim teşvik edilecek, yeni iş fırsatları, meslek edindirme çalışmaları desteklenecek, yerel yönetimler ve bölgesel kuruluşlar kalkınmanın içinde görevlendirilecektir. Sürdürülebilir bir kalkınma için küçük ve orta ölçekli işletmeler desteklenecektir. Belediyelere yeni kaynaklar aktarılacaktır.

10- **İskan, yerleşim**; programdaki ağırlığı %4 ve değeri 340 milyon dolar olup, ülkenin onuncu öncelikli konusudur. Mutlu yuva mutlu yaşam temel hedeftir. Üç yıl içinde dar gelirli vatandaşlara 8500 yeni konut yaptırılacaktır. Dar gelirli vatandaşlara ülkenin muhtelif bölgelerinde yeni meskenler yaptırılacak ve düşük ücretlerle vatandaşlara verilecektir. Bu meskenlerin her türlü alt yapı hizmetleri sosyal donatı alanları devlet tarafından yerine getirilecektir.

8.Beş Yıllık Kalkınma Planı'na göre (2010-2015), hükümet gelirlerinin 19 milyar dolara ulaşması öngörülmektedir. Bu plan çerçevesinde Ürdün, özellikle petroldışı sektörlerle yönelmektedir (liman ve havalimanı yapımı, turizm geliştirme projelerine 3.9 milyar dolar tahsis edilmiştir).

Bu plan çerçevesinde, Ürdün'de 2010-2015 yılları arasında 26.4 milyar dolarlık harcamanın; %1.6'sı doğalgaz üretimine, %4.8'i petrol üretimine, %32.2'sinin ise savunma ve milli güvenliğe ayrılması düşünülmektedir.

DIŞ TİCARET

2011 yılında Ürdün'ün ithalatı bir önceki yıla göre %6.9 oranında artarak 13.8 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam 2012 yılında yaklaşık olarak 14.8 milyar dolara ulaşmıştır. 2013 yılın da ise Ürdün yaklaşık 15.5 milyar dolarlık bir ithalat gerçekleştirmiştir.

Economic Intelligence Unit (EIU) tahminlerine göre, 2011 yılında Ürdün'ün ihracatının bir önceki yıla göre %8.2 oranında artarak 7.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ürdün'ün 2012 yılı ihracatı ise 8,6 milyar dolar olarak belirtilmektedir.

Toplamda 183 ülkeyle ticaret yapan Ürdün'ün dış ticaret hacmi 2011 yılında bir önceki yıla göre %6.8 oranında artarak 24,1 milyar dolara ulaşmıştır. 2012 yılında ise bu rakam 24,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı tahminlerine göre bu rakamın 23,8 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

ÜRDÜN PAZARINA İLİŞKİN FAYDALI BİLGİLER

YATIRIM ORTAMI

Ürdün'de 1.1 milyar doları yabancı, 2.8 milyar doları yerli olmak üzere 2008 yılında toplam 3.9 milyar dolarlık yatırım yapılmıştır. 2009 yılında ise, 1.1 milyar doları yabancı, 1.5 milyar doları yerli olmak üzere toplam 2.6 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirilmiştir. 2010 yılında ise doğrudan yatırım akımlarının 5.16 milyar dolar olduğu bilinmektedir.

2009 yılında yatırımların %79'u sanayi, %9.4'ü otel, %3.5'i hastane, %2.4'ü ise tarıma ayrılmıştır.

Ürdün, geçtiğimiz yıllarda artan petrol fiyatlarından olumsuz etkilenmekle birlikte Körfez bölgesindeki likidite artışından faydalanmaktadır. Bu çerçevede Körfez sermayesi genel olarak Başkent Amman, Ölü Deniz ve Akabe'de gayrimenkul geliştirme yatırımlarıyla ilgilenmekle birlikte sınai ve altyapı yatırımları da Körfez ülkeleri için ilgi çekici yatırımlardır.

Ürdün'de yatırım işlemlerini kolaylaştırmak amacıyla 2004 yılında Ürdün Yatırım Bürosu (Jordan Investment Board) kurulmuştur. Buna göre söz konusu Ajans, yatırım projelerinin şirketler kanununa göre tescili, projenin başlaması için izinlerin çıkarılması, projede istihdam edilecek yabancı işçilere oturma izni verilmesi konularında görevlidir.

Ürdün'de yatırımlar Sanayi Bölgeleri, Nitelikli Sanayi Bölgeleri, Serbest Bölgeler ve Akabe Sanayi Bölgesi'nde yapılabilmektedir.

2007-2008 döneminde Yabancı Yatırım Kanunu'nun da yatırımcılara birtakım ek kolaylıklar getirmek üzere revizyon öngörülmektedir.

Sanayi Bölgeleri

Ülkede aşağıda isimleri yer alan sanayi bölgeleri mevcuttur.

- Abdullah II Ibn Al- Hussein Industrial Estate (AIE) Amman – Sahab,
- Al-Hassan Industrial Estate (HIE-QIZ) Irbid,
- Al-Hussein Bin Abdullah II Industrial Estate (HUIE-QIZ) Al-Karak.
- Aqaba Industrial International Estate
- Al Muwaqar Industrial Estate

Proje aşamasında olan 3 tane sanayi bölgesi bulunmaktadır.

- Madaba Industrial Estate
- Al Zarqa Industrial Estate
- Phase II of Aqaba International Industrial Estate

Sanayi Bölgeleri'nin avantajları :

- İki yıl boyunca gelir ve sosyal sigorta vergisinden muafiyet
- Emlak vergisinden muafiyet
- Yatırım için kullanılacak makina ve yedek parçalara %100 vergi muafiyeti

Aqaba Sanayi Bölgesi

Ürdün'ün güneyinde yer alan Aqaba Sanayi Bölgesi limana yakınlığı nedeniyle stratejik bir konuma sahiptir.

Söz konusu Bölgedeki Avantajlar;

- %0 gümrük vergisi
- %5 gelir vergisi
- %7 satış vergisi
- %0 emlak vergisi
- %0 sosyal sigorta vergisi

Yatırımları Teşvik Kanunu

Ürdün Yatırımları Teşvik Kanunu, sanayi, tarım, otelcilik, hastane, deniz ve demiryolu taşımacılığı alanlarında vergi muafiyeti ve kolaylıklar sağlamaktadır.

Teşvikler ve vergi muafiyetlerinin dağılımı açısından ülke A, B, C olmak üzere üç bölgeye ayrılmakta ve en yüksek teşviği ve vergi muafiyetini en az kalkınmış olan C Bölgesi almaktadır. Yatırım alanları ve sektörlerine ilişkin düzenleme çerçevesinde Ürdün'deki yatırım bölgeleri sektörler itibariyle aşağıdaki şekilde belirlenmiştir;

- Tarım, deniz ve demiryolu taşımacılığına ilişkin projeler için tüm Ürdün Krallığı C Bölgesidir.
- Otelcilik ve diğer turizme ilişkin projeler için Ölü Deniz Sahil Bölgesi (Sahile 5 kilometre mesafeye kadar) A Bölgesidir (A Bölgesindeki otel yatırımlarının teşviklerden yararlanabilmesi için en az 3 yıldızlı ya da daha yüksek olması gerekmektedir)
- Doğa ve çevrenin korunduğu alanlar hiçbir yatırım bölgesine dahil edilmemiştir.

16 No'lu Yatırımları Teşvik Kanununa göre yabancı yatırımcılardan istenen asgari sermaye miktarı 70.000 dolardır.

Yatırım Kanununa göre yerel ve yabancı yatırımcılar eşit haklara sahip olmakta ve ana sermaye, kar, yatırımın satışından elde edilecek gelirin yurtdışına transferi konularında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Firmalarda çalışan yabancı personel ve teknik elemanlar da yurtdışına para transferi yapabilmektedirler.

Yabancı yatırımcının bilişim ve medya sektörlerinde projenin %25'inden fazlasına, havacılık ve kara taşımacılığı, inşaat/ taahhüt, toptan ve perakendecilik, bankacılık ve sigorta, telekomünikasyon, madencilik ve tahıl sektörlerinde %50'sinden fazlasına sahip olma hakkı bulunmamaktadır.

Gelir vergisi %15-35 arasındadır. Vergilendirilebilir gelirlere uygulanmakta ve sektörler arasında oranı değişmektedir. Bankalar ve mali kurumlardan sermaye geliri vergisi alınmamaktadır. Ürdünlü ve yabancı ücretliler için vergilendirilebilir gelirin ilk 2.820 doları üzerinden %5'den başlayan şahsi gelir vergisi uygulaması, 19.740 doları aşan gelirlere %25 oranına kadar yükselmektedir.

Kurumlar vergisinde yeknesaklık sağlayacak Yasa Teklifi ise Meclis'e sunulmuştur.

İş Kurma

Ürdün Yatırım Kurulu, *one stop shop* –OSS birimi oluşturmuş olup söz konusu birinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Belediye ve Kırsal İşler Bakanlığı, Amman Büyükşehir Belediyesi, Çalışma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ile Tapu-Kadastro Departmanından temsilciler bu birimde görev almaktadır. Söz konusu birim, projelerin Şirketler Kanunu'na göre tescili, başlangıç projeleri için ön lisansların verilmesi, yatırımcılar ve proje için gerekli olan yabancı çalışanlar için vize ve daimi ikamet onayların verilmesi gibi hizmetler sunmaktadır.

Bir yatırım projesi için lisans almak isteyen yatırımcıların tescil belgesi, saha krokisi, tapu, kadastro krokisi ve pasaport fotokopisi ile söz konusu OSS birimine başvurması yeterli olmaktadır.

İthalat

Ürdün'e ithal edilen birçok ürün gümrük tarifesi ve vergisine tabidir. İzin verilen sınai projelerde kullanılmak üzere ithal edilen sınai hammadde ve yatırım malları gümrük tarifeleri ve vergiden muaftır. Halihazırda vergi tavan oranı %30'a indirilmiş, buna ilaveten tüm ilave vergi, harç ve tarifeler kaldırılmıştır. Ancak, araba ve bazı lüks tüketim ürünlerine yönelik ek vergi, harç ve tarifelerin uygulanmasına devam edilmektedir. İstisna olarak alkollü ürünlere uygulanan gümrük vergisi oranı %180, tütüne uygulanan gümrük vergisi oranı ise %70-100 arasındadır. Gümrük vergisi tavan oranı 2010 yılında %20'ye inecektir.

Plastik atık, masa tuzu, mineral su, 10 yaşından fazla arabaların Ürdün'e ithali yasaktır. Buna karşılık, ham deri, ham petrol ve türevleri, siyah çimento, patlayıcılar, amonyum nitrat ve ham fosfat ithali sadece ilgili devlet kuruluşları tarafından verilen izne tabidir. Ürdün gümrüğüne varan tüm ürünlerin Arapça etiketlenmesi gerekmektedir.

2004 yılında yapılan bir düzenleme ile sanayi girdisi olarak kullanılacak hammaddelere (103 ürün için)gümrük vergisi sıfırlanmıştır.

İhracat Dokümanları

40 no'lu Gümrük Kanununa göre gümrük beyanları ihracatın yapılacağı ülkeden ilgili makamlar tarafından tasdikli menşe sertifikası gerektirmektedir. Genellikle, faturanın ülkedeki Ürdün diplomatik temsilcilikleri tarafından tasdiklenmesi gerekmektedir. Ürdün konsolosluğu veya büyükelçiliği bulunmaması durumunda ise yerel Ticaret Odası tarafından tasdik yeterli olabilmektedir.

Faturada, alış fiyatı ve menşeye ilaveten yükleme, navlun giderleri, sigorta ve diğer giderlerin yer alması gerekmektedir. Tüm faturalarda ithal edilen ürünün Arapça tanımlanması gerekmektedir.

Gıda ürünleri, tarım ve hayvansal ürünler, uydu antenleri, telefon ekipmanları gibi ürünler Gümrük Departmanına beyan edilmeden önce Ürdün'deki ilgili bakanlık veya kuruluş tarafından özel izin gerektirmektedir.

Satış Teknikleri ve Satış Sonrası Servis

Ürdün pazarında binlerce toptancı ve perakendeci faaliyet göstermekte olup, ürün fiyatlandırması, finansman anlaşmaları ve vade şekilleri Ürdünlü ithalatçıların ürün alımı kararını etkileyen faktörlerdir. Ayrıca, navlun giderleri ve teslimat şekli de alım kararını etkileyen diğer faktörlerdir.

Satış sonrası servis ve müşteri desteği hizmetleri Ürdün pazarında giderek önem kazanmaktadır. Bayilerin eğitimi önemli bir faktör olup, kalifiye teknik eleman bulunması Ürdün'ü bölgesel bir satış ve hizmetler merkezi konumuna getirebilecek avantajı sunmaktadır.

Dağıtım ve Satış Kanalları

Ürdün'e ihracat yapmak isteyen firmaların yerel bir bayi veya distribütör ile anlaşmaları tavsiye edilmektedir. 1985 yılında yayınlanan 44 no'lu kanuna göre Ürdün'de tescil edilmiş bir bayi olmadan yabancı bir firmanın Ürdün'e ihracat yapması mümkün olmamaktadır.

Bayi ile anlaşma imzalandıktan sonra Sanayi ve Ticaret Bakanlığında anlaşma dahilinde yer alan ürünler için bir tescil numarası alınması gerekmektedir.

Farklı ürün gamlarına, farklı bayiler belirlenmesi daha uygun olup, yabancı firmanın ülkede birden fazla distribütör tayin etmesi konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Ürünlerin doğrudan pazarlanması ise genellikle bayi, distribütör veya ithalatçı firma tarafından yapılmaktadır.

TÜRKİYE – ÜRDÜN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma / Protokol	İmza Tarihi	Resmi Gazete
Ticaret Anlaşması	17.06.1980	10.04.1981
Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması	04.12.1983	26.02.1984
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	06.06.1985	15.07.1986/19165
Türkiye-Ürdün Ekonomik Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması Karma Komitesi I. Dönem Toplantısı Protokolü	25.11.1986	09.02.1987/19367
Türk-Ürdün Ek. Sınai ve Tek. İşb. İz. I.Top. Tut.	08.10.1987	27.01.1988/19367
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	05.09.1988	07.07.1989/20218
Türkiye-Ürdün Eko. Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması	24.11.1988	29.04.1989/20153
KEK IV. Dönem Protokolü	25.06.1992	07.09.1992/21338
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	02.08.1993	17.11.2005/25996
Türkiye-Ürdün Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması	01.12.2009	10.01.2011/27811

Ürdün ile AB arasında 2010 yılına kadar bir Serbest Ticaret Alanı oluşturulmasını öngören Avrupa-Akdeniz Ortaklık Anlaşması, 24.11.1997 tarihinde imzalanmış bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması” (STA) 01 Aralık 2009 tarihinde Amman’da imzalanmış ülkemiz tarafınca 10 Ocak 2011 tarihli ve 27811 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Serbest Ticaret Anlaşması 1 Mart 2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

DIŞ TİCARET

Türkiye – Ürdün Dış Ticareti (1000 dolar)

	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2000	99,533	27,272	72,261	126,805
2001	118,900	13,525	105,375	132,425
2002	114,244	18,328	95,916	132,572
2003	148,857	13,602	135,255	162,459
2004	223,811	12,774	211,037	236,585

2005	286,711	26,775	259,936	313,486
2006	321,661	9,319	312,342	330,980
2007	389,230	11,547	377,683	400,777
2008	460,738	25,289	435,449	486,027
2009	455,284	20,354	434,930	475,638
2010	572,210	42,752	529,458	614,962
2011	507,008	66,273	440.735	573.281
2012	659,956	83,356	576,6	743,312
2013	744,503	70,573	673,930	815,076

Kaynak: TÜİK

Yıllar itibariyle Türkiye – Ürdün ticareti incelendiğinde dış ticaret dengesinin Türkiye lehinde olduğu görülmektedir. 2012 yılı göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin Ürdün'e ihracatı %12 oranında artarak 2013 yılında 744,5 milyon dolara ulaşmıştır. Aynı dönemde ithalat rakamlarına bakıldığında ise 2013 yılında % 15 oranında azalarak 70,5 milyon dolara gerilediği görülmektedir. Toplam ticaret hacminde ise rakam 815 milyon dolara ulaşmıştır.

Türkiye'nin Ürdün'e ihraç ettiği başlıca ürünler, elektrikli makinalar, kazanlar, makinalar, demir çelik eşya, otomotiv ve yan sanayi ve ağaç, ahşap eşya olarak sıralanabilir.

Türk firmalarının Ürdün'e ihraç edebileceği ve talep edilen ürünler ise, tuz, kükürt, çimento, gübreler, çeşitli gıda müstazarları, kazanlar, makinalar, plastikler, optik aletler, çinko ve çinko ürünleri, alüminyum ve alüminyum ürünler, etler, sakatat ve organik kimyasallar olarak sıralanabilir.

Türkiye, Ürdün'den, tuz, kükürt, çimento, gübreler, anorganik kimyasallar, alüminyum ve alüminyum ürünler, votka, keçe ve örme giyim eşyası ithal etmektedir.

Ürdün'ün Türkiye'den 1994 Eylül ayından itibaren ülkemizde şap hastalığı bulunduğu gerekçesi ile et ithalatına koyduğu yasak halen devam etmektedir.

Türkiye'nin 2012 / 2013 İhracatında İlk 10 Madde (ABD doları)

Ürün Adı	2012	2013	Değişim
Demir veya çelikten eşya	44.362.554	26.850.093	-17.512.461
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	57.180.375	55.536.213	-1.644.162
Demir ve çelik	39.989.677	32.581.831	-7.407.846
Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses	35.344.970	25.983.152	-9.361.818

kaydetme-verme cihazları;aksam- parça- aksesuarı			
Plastikler ve mamulleri	24.123.546	27.559.766	3.436.220
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesu arı	23.667.476	34.078.720	10.411.244
Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları; pastacılık ürünleri	22.393.272	24.345.908	1.952.636
Ağaç ve ahşap eşya; odun kömürü	12.073.143	16.064.883	3.991.740
Bakır ve bakırdan eşya	17.901.939	22.138.721	4.236.782
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bis ikletler,	8.708.149	17.846.266	9.138.117
motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça, aksesuarı			
İLK 10 TOPLAM	285.745.101	282.955.553	2.789.548
ÜLKE TOPLAM	771.138.316	744.503.946	26.634.370

Türkiye'nin 2011/2012 İthalatında İlk 10 Madde (ABD Doları)

Ürün Adı	2012	2013	Değişim
Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alç ıllar, kireçler ve çimento	13.954.700	1.739	-13.952.961
Anorganik kimyasallar; kıymetli me tal,	21.856.317	18.348.063	-3.508.254
radioaktif element, metal ve izotop ların organik-anorganik bileşikleri	1.219.265	843.364	-375.901
Alüminyum ve alüminyumdan eşya	47.986.384	39.606.789	-8.379.595
Gübreler			
Vatka, keçe ve dokunmamış mens ucat;	3.335.073	2.752.782	-582.291
özel iplikler; sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya			
Canlı hayvanlar	-	-	
Yenilen meyveler ve yenilen sert k abuklu	18.607	665.423	646.816
meyveler; turunçgillerin ve kavunla rın ve karpuzların kabukları			
Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	808.377	919.746	111.369
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	183.599	203.323	19.724
Kağıt ve karton; kağıt hamurundan , kağıttan veya kartondan eşya	28.321	6.146	-22.175
İLK 10 TOPLAM	88.300.643	63.347.375	-24.953.268
TOPLAM	95.996.450	70.573.483	-25.422.967

EKONOMİK İLİŞKİLER

Ürdün, son yıllarda uluslararası finans kuruluşlarınca desteklenen çok sayıdaki altyapı projesini uygulamaya geçirmiştir. Bu gelişmeye paralel olarak müteahhitlik firmalarımızın Ürdün'e olan ilgilerinin de arttığı gözlenmektedir.

2003 yılı Şubat ayında Özaltın İnşaat firması tarafından kazanılan 86 milyon dolar değerindeki Wihdeh Barajı projesi tamamlanmıştır.

2002 yılı Mart ayı itibariyle Jordan Valley Authority tarafından açılan Mujib ve Güney Ghors Sulama projesi kapsamında Zarqa Ma'in Terfi pompa istasyonu ve Kuzey İletim Hattı yapımını içeren projeyi Aydıner İnşaat firması tamamlamıştır. Söz konusu proje kapsamında boru döşenmesi, su deposu yapımı, pompa istasyonları, kum tutucular yer almaktadır.

GAMA Grubu'nun, Ürdün'de daha önce üstlendiği projeler şöyledir: 1982-1983 yılları arasında Amman'da Ain Ghazal Pis Su Arıtma Tesisi inşaatı, 1983-1986 yılları arasında Khirbet Al Samra'da Atık Su Stabilizasyon Havuzları ve 2004-2006 yılları arasında da Zarka'da 300 MW Samra Kombine Çevirim Santrali'nin mühendislik, satın alma ve taahhüt (EPC) işleri.

GAMA tarafından 1.100 milyon dolar değerinde BOT modeli ile yapımı üstlenilen "Amman Water Conveyance Project DISI" ülkenin su ile ilgili 6 stratejik projesinden biridir. Proje ana hatları ile, DISI bölgesinde bulunan yer altı su rezervuarından 350 kilometrelik bir boru hattı ile 100 milyon metreküp içme suyunun Amman'a taşınmasıdır. Şener Arda firması Ölü Deniz kenarında deniz suyunu çevredeki havuzlara pompalayacak üç adet kolektör ve iskele yapmaktadır. Firma 2011 yılı sonu kadar işin kontrol ve bakımını üstlenmiştir Koray Firması Amman'da Kanser Araştırmaları hastanesini yapımına devam etmektedir. Aysel (Yüksel) İnşaat Ürdün Genel Kurmay Başkanlığı binalarının yapımını tamamlamış, teslim süreci devam etmektedir. Yapılan binalar Ürdün Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilmiştir.

Türk müteahhitlik firmalarının Ürdün'de 2013 yılında üstlendikleri toplam proje sayısı 38 ve toplam proje değeri 2.3 milyar dolardır.

Müteahhitlik sektörünün dışında Türk firmalarının Ürdün'de, gıda, hazır giyim, elektrikli ev aletleri, otomotiv yan sanayi, mobilya, ve ev tekstili alanlarında yatırımları mevcuttur. Ürdün'deki Türk menşeli sanayi yatırımları 64 milyon dolara ulaşmıştır. Ürdün'de Nitelikli Sanayi Bölgelerinde iki Türk yatırımı mevcuttur. Atateks Firması'nın 3 milyon dolar değerinde, Şahinler Grubu'nun ise 6 milyon dolar değerinde yatırımı vardır.

TÜRKİYE-ÜRDÜN EKONOMİK İLİŞKİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE DAİR İŞ KONSEYİ GÖRÜŞLERİ

- Ürdün'de yatırım, ekonomik ortam ve mevzuat açısından son derece elverişlidir. Ancak Ürdün küçük bir pazardır. Bununla birlikte, Ürdün'ün bölge ülkeleri ve AB ile ticari entegrasyonu, diğer taraftan Nisan 1997'de AB ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşması çerçevesinde ülke pazarı büyümektedir. Bu çerçevede, hem ikili ticaretin mevcut potansiyele uygun düzeyde gelişmesini hem de bölgesel pazar payının ve rekabet gücünün artırılmasını teminen Ürdün ve Türkiye arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması da 1 Mart 2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.
- Ürdün'ün ABD ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşması çerçevesinde, ABD'ye ihracatta yüksek gümrük sorunu olan firmalarımızın ülkede Ürdünlü bir ortak ile işbirliği sonucunda bu engeli aşmaları mümkün görülmektedir.
- İkili ekonomik ilişkilerde en önemli sorunlarından biri nakliyedir. Ürdün'ün aldığı transit geçiş ücretleri oldukça yüksek olup, indirilmesi talep edilmesine rağmen halen hiçbir değişiklik olmamıştır.

Ürdün'e yapılan taşımalarda uluslararası Triptiklerin sayılmayarak Fişe adı verilen bir uygulama ile her seferinde 4.2 dolar ücret alınmaktadır. Ayrıca, mazot fiyat farkı adı altında araçlarımızdan tahsil edilen 115 dolar uygulaması kaldırılmış bulunmaktadır.

Ürdün'den transit geçişlerde alınan araç sigorta fiyatları yüksektir. Ürdün tarafı sigorta şirketinin özel bir kuruluş olduğunu ve bu sebeple müdahale edilemeyeceğini belirtmiştir.

- Bölgedeki son gelişmeler gözönüne alındığında, körfez ve bölge ülkeleri için önemli bir sıçrama platformu olan Ürdün'de iki ülke firmalarının ortak yatırım yapmalarında büyük yarar görülmektedir. İki ülke arasında potansiyel işbirliği alanlarının başında su kaynaklarının kullanımı, ulaşım, turizm, inşaat, tekstil, telekomünikasyon ve tarım gelmektedir.
- Ürdün'de elektrikli teçhizat gerek ihracat, gerekse ortak yatırım olanaklarına sahip bir daldır, ülkede otomotiv yan sanayi alanında da ihracat ve ortak girişim olanakları mevcuttur. Buna ilaveten madencilik alanında da fosfor, potas, işleme konularında yatırımın sözkonusu olabileceği düşünülmektedir.
- Turizm alanında da bölge potansiyelinin kullanılmasına yönelik olarak, Türk firmalarının gerek müteahhitlik, gerekse işletmecilik hizmetlerinde etkin rol oynaması mümkündür. Bu konuda Türk firmalarının Ölü Deniz'in turizm konusunda geliştirilmesi için Ürdünlü firmalar ile işbirliği yapması mümkün görülmektedir.

Irak'a yönelik taşımacılığın büyük bölümünün Akabe'den yapıldığı dikkate alındığında, Türk firmaları açısından Akabe Özel Ekonomi Bölgesinde önemli yatırım imkanları mevcuttur. Nitelikli Sanayi Bölgesi statüsündeki bölge, ABD'ye gümrüksüz ihracat imkanları sunmaktadır. Bölgenin içinde ayrıca suni göletler, oteller, ticaret merkezleri ve golf sahalarının yer aldığı büyük bir turistik tesis projesi öngörülmektedir.

Faydalı Olabilecek Web Adresleri

Ürdün Ticaret Birliği

www.arab-business.net/jordan.html

Amman Dünya Ticaret Merkezi

www.wtca.org

Ürdün İhracatı Geliştirme ve Ticaret Merkezleri Müessesesi

www.jedco.gov.jo

Yatırımları Teşvik Kurumu

www.arab-business.net/ipc/

Ürdün Ticaret Mevzuatı

www.multitasking.com/jordanbiz/index.html

Ürdün Ticaret Odaları Federasyonu

www.fjcc.com.jo

Ürdün Gümrükler Genel Müdürlüğü

www.customs.gov.jo

Ürdün Sanayi Bölgeleri Kurumu

www.jiec.com

Ürdün Merkez Bankası

www.cjb.gov.jo

Ürdün'de Yatırım İmkanları

www.jordaninvestment.com

Ürdün Yatırım Kurulu

www.jib.com.jo

T.C. Amman Büyükelçiliği

Adres : ABBAS MAHMOUD AL-AQQAD ST.31 P.O.BOX 2062 JABAL AMMAN
11181 AMMAN-JORDAN

Tel : 00.962.6.464 12 51

Fax : 00.962.6.461 23 53

T.C. Amman Ticaret Müşavirliği

Tel : 00 962-6 465 08 15 / 464 12 51 / 464 12 52

Fax : 00 962-6 461 16 88

E-posta : dtamm@wanadoo.jo

TOBB Plaza Talatpaşa cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx) E-mail: info@deik.org.tr
Web: www.deik.org.tr
Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıklıoğlu
İcra Kurulu Başkanı: Rona Yırcalı
Genel Sekreter: Bahri Can Çalıcıoğlu